

Zuivelboerderij Sophiahoeve in Warmond

De boerderij Sophiahoeve in Warmond bestaat al een groot aantal jaren. Zo lang het bedrijf bestaat werden er altijd en alleen maar blaarkopkoeien gehouden. Theo Warmerdam, de derde generatie, nam in 1989 het bedrijf van zijn vader over. Het erf met de gebouwen ligt ingeklemd tussen een groot recreatiepark. De weilanden liggen op enkele kilometers afstand van het bedrijf. Dat brengt het nodige transportwerk met zich mee. De kaasmakerij en de boterbereiding vinden nog steeds plaats in de oude boerderij. Dat zal ook nog wel enige tijd zo blijven, want de kaas en boter zijn de pijlers waarop het bedrijf rust.

Volgens oude geschriften werd er rond 1610 door ene Cornelis Janszoon aan de Warmerdam tussen Warmond en Sassenheim al Leidse 30+-komijnkaas gemaakt. De overlevering spreekt zelfs over het gebruik van oude Leidse-kaasattributen. Cornelis Janszoon heeft in die tijd de naam Warmerdam aangenomen. Mogelijk komt hier de familienaam Warmerdam vandaan, aldus Theo Warmerdam, de derde generatie op de Sophiahoeve in Warmond. Of die Warmerdam een van zijn voorvaders is, moet nog verder worden uitgezocht.

Van oudsher werd in de Duin- en Rijnstreek almagere Leidse 30+-komijnkaas gemaakt. De kaas werd veel gebruikt op de schepen van de VOC Doordat deze kaas minder vet was dan de 48+-kazen, was hij beter bestand tegen de hogere temperaturen in de warmere streken. De vettere 48+-kon de hogere temperaturen niet verdragen en was daardoor ongeschikt voor gebruik op schepen die op de tropen voeren.

Opa Warmerdam begon in 1923 op de huidige boerderij met blaarkopkoeien en zelfkazen. Theo en zijn vader zijn beiden op de ouderlijke boerderij geboren en zetten later het bedrijf voort. Vader Jan Warmerdam deed dat eind jaren vijftig; zoon Theo nam in 1989 op zijn beurt weer de boerderij van zijn vader over.

Boeren Leidse met sleutels

Nog steeds worden er blaarkoppen gehouden en wordt er nog zelf gekeerd. De blaarkoppen zijn sobere, sterke koeien die gemakkelijk afkalven. Als dubbeldoelkoe geven ze niet alleen melk, maar zijn ze ook voldoende bevelesd. De overtollige dieren en jonge stiertjes zijn daardoor aantrekkelijk voor de slacht. De melk van de blaarkoppen bevat een vrij hoog eiwitgehalte. Daardoor is die zeer geschikt om te worden verkeerd. Ze maken 'Boeren Leidse met sleutels'. De sleutels op de etiketten verwijzen naar de sleutels op het stadswaapen van Leiden. De door hen gemaakte

Drie generaties Warmerdam tijdens de uitreiking predicaat Erkend Fokcentrum

Leidse 30+-komijnkaas is, doordat het minder vet is, erg gewild. Naast de Leidse 30+ word er roomboter gemaakt. Het zelfkazen gebeurt vrijwel het gehele jaar rond. Zolang er voldoende vraag van de handelaar is, wordt er gekeerd, vertelt Theo. Het keerd doen hij samen met zijn vader. Ondanks zijn leeftijd van 84 jaar is die nog steeds actief en vindt het leuk om zijn zoon op het bedrijf te helpen. Het verzorgen van de kazen als keren en plastificeren is een van zijn vaste bezigheden. Verder is er een parttime hulp voor onder meer het verzorgen van het vee. Ongeveer tweederde deel van de melkplas wordt in de eigen kaasmakerij verkeerd. De rest gaat naar de zuivelfabriek. Van de geproduceerde kaas gaat circa tweederde naar de groothandel. De rest wordt eigenhandig vermarkt via restaurants, winkels en op de weekmarkt. Op de zaterdagse markt in Warmond is Theo wekelijks te vinden met een eigen kraam vol met zuivelproducten van eigen bedrijf. In de loop der jaren heeft hij een ruime, vaste klantenkring opgebouwd. Zijn klanten waaronder zijn verse producten, zo van de boer naar de consument. Een goed voorbeeld

voor het vermarkten van producten, afkomstig van onze zeldzame huisdierrassen.

Nieuwe ruime loopstal

Met de ingesloten ligging van de boerderij en de weilanden op enige afstand is er altijd veel extra transportwerk. In de wintermaanden staan de koeien aangeboden in een grupstal. Tijdens de zomermaanden worden de koeien in de wei gemolken. De melk wordt dan naar huis gebracht, waar het verwerkt wordt tot kaas en roomboter. Na een lange voorbereiding is de afgelopen zomer aan de rand van de weilanden een nieuwe, ruime loopstal gebouwd. Daarmee behoort het slepen met vee en het aangebonden stallen op de grupstal tot het verleden. Tijdens mijn bezoek, begin november, was de stal pas twee dagen in gebruik. Het was voor de koeien wel erg wennen in hun nieuwe

onderkomen. Ze lopen op een rooster-vloer en liggen op rubberen matten. Voor het jongvee is er een potstal met voldoende schoon stro beschikbaar. De nieuwe 2 x 6 visgraats melkstal is enkele weken geleden al in gebruik genomen. De overgang naar al het nieuwe verloopt dan wat geleidelijker. Ze kunnen dan eerst wennen aan de nieuwe melkstal en daarna kunnen ze wennen aan hun nieuwe behuizing. De veestapel bestaat uit veertig melkkoeien en vijftig vaarskalveren. Daarnaast zijn er zes jonge stiertjes in opfok en drie oudere fokstieren. Op een bedrijf van circa vijftig ha is dat een vrij zware veebezetting. Dit jaar zijn er echter wat meer pinken aangehouden dan gebruikelijk. Theo verwacht namelijk, door het in gebruik nemen van de nieuwe loopstal, een wat grotere uitval van de oudere melkkoeien. De weilanden met daarnaast de stal liggen op de scheiding van de zande-

rige bollengronden en het veenweidegebied. In het waterrijke gebied met een hoge grondwaterstand zijn na veel neerslag de weilanden erg drassig. Zoals ik tijdens mijn bezoek mocht ervaren.

Fokken met eigen stieren

De gemiddelde leeftijd van de melkkoeien is circa vijfenhalf jaar. De melkproductie, met een vetgehalte van 4,2% en een eiwitgehalte van 3,65%, ligt zo rond de 7000 kilo per lactatieperiode. De tussenkalftijd bedraagt 360 dagen. Voor het verwerken van alle bedrijfsgegevens gebruikt Theo het managementprogramma VeeManager van CRV.

Door de vrij hoge veebezetting dient er wel bijgevoerd te worden. De basisvoeding bestaat uit gras of kuilvoer, aangevuld met twee kilo droge pulp geweekt in kaaswei en twee kilo bierbostel. Theo noemt zich een echte fokker, die gebruikmaakt van eigen stieren. Regelmatig, maar dan wel selectief, wordt er ook gebruikgemaakt van oude en moderne stieren van de kistations. Hij probeert binnen zijn veestapel stiermoeders te selecteren. Deze worden geïnsemineerd met sperma van een bijpassende stier in de hoop op goede nakomelingen. Na drie à vier van deze paringen blijven er altijd wel één of twee nakomelingen over die voldoen aan de vooraf gestelde verwachtingen. Acht jaar geleden heeft hij voor het laatst een fokstier aangekocht. Verder tracht hij met eigen stieren rond te komen. De dekrijpe stieren blijven het eerste jaar bij de pinken. Het tweede jaar mogen ze de volwassen koeien dekken. Daarna worden ze afgevoerd. Theo's kijk op de veefokkerij heeft in de afgelopen jaren zijn vruchten

Blaarkoppen op een regenachtige dag in Warmond

L. de Vos

R. Zanderink

Leidse boter

R. Zanderink

Leidse kaas

afgeworpen. Zo heeft hij drie ki-waardige fokstieren gefokt: Hemmeer Julius, Hemmeer Job en Hemmeer Maarten. Dat is een compliment waard.

Erkenning

Theo is voorzitter van de fokstudieclub Utrecht en omstreken. De club heeft circa veertig leden en organiseren jaarlijks twee

à drie bijeenkomsten. Aansluitend op de bijeenkomst is er meestal een bedrijfsbezoek. Als laatste wil ik Theo feliciteren met het feit dat op 21 november 2009, tijdens de officiële opening van de nieuwe stal, hem het predicaat 'Erkend Fokcentrum' van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen wordt uitgereikt. Theo ziet dit als een erkenning voor zijn fokkerijfilosofie en

zijn jarenlange inzet voor de blaarkoppen. Naast deze erkenning tonen de vele prijzen, waaronder meerdere bekens behaald bij de diverse kaaskeuringen, ook zijn vakmanschap op het gebied van de kaasmakerij. Door Theo's vakmanschap ziet de toekomst er voor de Sophiahoeve rooskleurig uit. ●

Dierboekhoek

Veteranen, oude honden en fokkers in woord en beeld

Het boekje Veteranen gaat over de levens en de avonturen van ongeveer dertig oude Wetterhounen en Stabijhounen. Dit om een antwoord te vinden op de vraag: Hoe oud wordt een hond eigenlijk? In dit boekje is de oudste Stabij 17 jaar en de oudste Wetterhoun 14 jaar. Het boekje is meer dan zo'n simpel antwoord, want het is één groot interview, met fokkers, met de eigenaren en met de mensen die afscheid moesten nemen van de hond. Daardoor is het interessant om te lezen en bijna ongemerkt krijg je veel inzicht in de fokkerij en de omgang met de honden. Het duizelt me zo nu en dan van dubbele, veelal verbeterde Friese voornamen en lange kennel-

namen. Zo betekent de dubbele naam Frulle Friduwih (van 't Nienoord) in het oudfries vrede, bescherming, heilig en toch ook strijd. En duizelingwekkend veel feiten: de fokkerij van 't Drentse Hiem heeft maar liefst 326 stabij's gefokt en 161 Wetterhounen. Janny Bijker uit Beetsterzwaag heeft gezorgd dat de Wetterhoun nog bestaat. Ze fokte ook Stabijhounen en Smoushonden.

Lezen in dit boek is een leuke speurtocht naar de Friese honden, waar soms dezelfde verhalen vanuit verschillende hoeken verteld worden. De foto's zijn mooi en de tips erg leuk. De provincie Fryslân verleende subsidie om het boekje uit te geven.

Geschreven door Paulien Poppe en Limmie van der Woude. ISBN: 978-90-813881-1-5
Prijs: € 17,- Bestellen kan via www.dewetterhoun.nl

KINDERhoek

...en het is zeldzaam!

Dit keer hebben we een puzzel gemaakt voor de oudste kinderen. Maar als je wat jonger bent, kun je je vader of moeder vragen om je te helpen. Karin en Ank wensen jullie veel puzzelplezier!

Puzzel

Het lijken allemaal aparte letters op een rijtje. Maar als je goed zoekt kun je er namen van zeldzame huisdierrassen vinden of een woord dat ermee te maken heeft. Ernaast staat de rij met namen die in de puzzel verstopt zijn. Soms staat het woord in de puzzel achterstevoren of ondersteboven en soms moet je schuin de naam lezen. Als je alle woorden/namen ontdekt hebt, blijft er een aantal letters

over. Die letters vormen de naam van dieren van een zeldzaam ras. Weet jij wat die naam is?

Wist je dat...

... FH de afkorting voor Fries-Hollands vee is?

... MRIJ als afkorting gebruikt wordt voor Maas-, Rijn- en IJsselvee?

Er staat niet in de puzzel welk zeldzaam dier uit Chaams komt?

Is het een Chaams paard/hoen/konijn? (streep door wat niet goed is)

Oplossing

Je kunt de oplossingen sturen naar SZH; Runderweg 6; 8219 PK Lelystad

Onder de goede oplossingen verloten we een kwartet.

B	R	A	N	D	R	O	O	D	M	Z	S
S	E	E	J	T	R	E	K	A	W	K	T
N	E	G	I	E	B	O	R	A	R	G	A
A	E	L	L	P	O	K	R	A	A	L	B
G	U	R	T	I	W	T	A	N	A	A	IJ
D	N	D	K	S	B	I	S	A	S	N	W
N	C	E	L	L	K	H	IJ	V	H	D	E
A	R	E	E	O	Z	R	F	A	A	G	L
L	N	S	P	S	M	A	A	H	C	E	S
K	P	E	D	R	A	A	B	E	L	I	U
N	E	D	R	A	A	P	K	E	R	T	M
N	N	IJ	N	O	K	R	E	T	S	K	E
A	S	S	E	N	D	E	L	F	T	E	R

ASSENDELFTER	LANDGEIT
BEIGE	MRIJ
BLAARKOP	RAS
BRANDROOD	SLENK
CHAAMS	STABIJ
EKSTERKONIJN	SZH
FH	TREKPAARDEN
HAVANA	UILEBAARD
KOOIKER	WELSUMER
KRAAIKOP	WITRUG
KWAKERTJE	ZWARTBLES
LANDGANS	